

STUDIJSKA KN.
VIA GEPPA 9
TRIESTE 312

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Glas za KPI

je glas za gotovo izvolitev slovenskega poslanca

KPI je edina stranka v deželi ki nudi možnost, da bo izvoljen predstavnik naše narodne manjšine

Prvo volivno zborovanje KPI v Trstu

V nedeljo je Tržaška federacija KPI priredila v dvorani kina «Arco-baleno» prvo javno volivno zborovanje, na katerem so bili prisotni vsi naši kandidati za poslansko zbornico in za senat.

Zborovanju je predsedoval tov. Sema, ki je v svojem otvoritvenem

VITTORIO VIDALI

govoru dejal, da se Komunistična partija na tem prvem uradnem volivnem zborovanju predstavlja z že izdelanim programom. Na letošnjih parlamentarnih volitvah, je dejal Sema, bodo tržaški volivci prvič glasovali tudi za senat. Nato je predstavil tržaške komunistične kandidate za obe veji parlamenta.

Tov. Sema je zatem poudaril, da se je Komunistična partija leta 1958 obvezala, da bo tov. Vidali, takoj ko bo izvoljen v senat, odstopil svoje poslansko mesto Mariji Bernetič. Mi, je poudaril tov. Sema, dajemo možnost slovenski narodni skupnosti, da dobi svojega predstavnika v parlamentu. Komunistična partija je edina stranka, ki bo poslala svojega tržaškega senatorja in svojega slovenskega poslanca v Rim.

Nato tov. Sema dal besedo članu federalnega vodstva komunistične mladine Uršiču, ki je govoril o vprašanjih mladine, o mladinskih težavah in željah, o borbi Komunistične partije v obrambo koristi mladine ter dejal, da gre pot demokracije v Trstu skozi bratstvo med Italijani in Slovenci. Nato je omenil zlasti težak položaj slovenskih

šolnikov, ki nimajo še urejenega svojega staleža ter pozval mladino, naj glasuje za kandidate KPI, ker samo tako bo mladina glasovala tudi za delo in za boljše življenje vsega ljudstva.

Za njim je govorila v slovenščini naša slovenska kandidatka za poslansko zbornico tov. Marija Bernetič. Iz njenega govora povzemamo naslednje:

Državnozborske volitve, ki bodo 28. in 29. aprila, so izredne važnosti za Slovence, ki živijo v Italiji, kot tudi za vso državo ker je od njih izida odvisna bodočnost celotne dežele.

Ze sedanja volivna kampanja Krščanske demokracije in stališča, ki jih ta stranka zavzema v svoji propagandi, dokazuje, kako si KD želi, da bi utrdila svoje položaje in potem lahko nadaljevala s svojo staro politiko, ki je danes dejanska in glavna ovira za demokratično obnovo države. Tudi za bližnje volitve se velika množica volivcev zaveda in priznava pravilnost politične dejavnosti ter odločilne vloge KPI, ker je le-ta edina stranka, ki si resno prizadeva, da bi bila rešena najbolj pereča vprašanja tako zunanje kot

MARIJA BERNETIC

notranje italijanske politike. Hkrati pa Komunistična partija iz dneva v dan razkrinjuje negativne posledice političnega monopola KD, ki povzroča nepravilne odnose med državljani in državno upravo, kar še najbolj občutijo Slovenci.

Proti tej politični nestrpnosti in

protidemokracičnemu ravnanju KD predlaga Komunistična partija volivcem v Italiji demokratično politično izbiro, ki temelji na organskem programu obnove.

Tega se mora zavedati tudi slovenska narodna skupnost v sedanji volivni kampanji. V zvezi s protidemokracičnim in protiusustavnem stališču KD do Slovencev, vodijo komunisti načelni boj za obstoj in za nemoten razvoj celotne slovenske skupnosti v naši deželi in zahtevajo, da se s slovensko narodno skupnostjo enako ravna v vseh treh pokrajinah.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Provokacije proti Kubi

Pretekli teden so ameriški pirati napadli neko sovjetsko ladjo v kubanskih teritorialnih vodah. Ta dogodek predstavlja hudo provokacijo, ki bi utegnila imeti resne posledice. Čeprav vlada ZDA trdi, da nima s piratskim napadom nič skupnega, je vendar ta napad eden izmed členov dolge verige provokacij proti kubanski revoluciji.

Havanski radio je obdolžil ZDA, da so odgovorne za napad piratskih ladij na sovjetsko trgovsko ladjo ob kubanski obali. Kubanska vojska je objavila sporočilo, ki pravi, da so ZDA odgovorne za bombardiranje sovjetske ladje ter za

škodo, ki je bila povzročena, in prav tako so odgovorne za posledice, ki bi lahko nastale zaradi tega. Sovjetsko ladjo so obstreljevali s strojnico kalibra trideset in z dvajsetmilimetrskim topom. Na ladjo so nakladali blago, ko so jo napadle piratske ladje, ki so prišle z ameriškega ozemlja in s Portorika. Ministrstvo za oborožene sile obtožuje ameriško vlado, da ni sprejela potrebnih ukrepov za nadzorovanje in za preprečitev takih napadov proti pomorskemu prometu, proti ladjam in proti kubanskemu ozemlju.

Moskovski list «Izvestija» poroča o tem napadu in pravi, da sta napad pripravila Pentagon ali pa ameriška centralna agencija za informacije (CIA).

Predsedniki držav Srednje Amerike, ki so se sestali skupno s Kennedyjem v Kostariki, so podpisali «izjavo Srednje Amerike», ki pravi, da so se predsedniki sporazumeli, naj se «notranji ministri njihovih držav sestanejo v začetku aprila, da pripravijo in takoj uveljavijo skupne ukrepe za omejitve potovanja njihovih državljanov na Kubo ali pa potovanja prebivalcev s Kube.» Namen sestanka notranjih ministrov bo, zagotoviti najstrožje nadzorstvo nad potovanjem in potnimi listi, kakor tudi nad primernimi omejitvami za izdajanje potnih dokumentov za Kubo.

Predsedniki izražajo mnenje, da se morajo njihove države in ostale članice Organizacije ameriških držav sporazumeti o tem. V ta namen «bodo pripravili, še posebno s sodelovanjem ZDA, sporazume za organiziranje dodatnega letalsko-pomorskega nadzorstva in prestrazovanja v teritorialnih vodah».

Protikomunizem v Iraku

Iraški minister za pravosodje Mahid el Dalei je izjavil, da bo bagdadska vlada sprejela zakon o prepovedi «komunistične dejavnosti» in organizaciji, ki jih imajo za komunistične. Prepovedali bodo organizacije «Demokratska mladina», «Zmagovalci miru» in «Svetovna študentska unija».

Pot, ki jo ubira iraška vlada, je zelo nevarna in nikakor ne koristi enotnosti iraškega ljudstva.

Francoski jedrski poskus v Sahari

Ta teden je Francija izvedla nov jedrski poskus v Sahari. Ta dogodek je povzročil hude proteste v raznih delih sveta, predvsem pa v Alžiriji in v sosednjih arabskih državah. Razstrelitev jedrske bombe v času, ko se miroljubne sile sveta prizadevajo za sklenitev sporazuma o atomski razorožitvi, pomeni hud udarec tem prizadevanjem in lahko resno kompromitira uspeh teh prizadevanj za sklenitev zaželenega sporazuma. Razstrelitev jedrske bombe v Sahari, ki je del alžirske države, pomeni istočasno kršitev alžirske suverenosti, pa čeprav evianski sporazumi dopuščajo prisotnost Francije na omenjenem področju. Zato je te dni alžirska vlada postavila zahtevo po reviziji teh sporazumov. To je tem bolj razumljivo tudi zato, ker je alžirska vlada tesno na strani sil ki se zavzemajo za sklenitev razorožitvenega sporazuma, za prepoved atomskega orožja in za proglasitev Afrike za neatomsko področje.

Atomsko oboroževanje je združeno z velikimi izdatki. In francoska vlada, ki trdi, da ne more izboljšati medz rudarjem, troši denar za blazne načrte v Afriki.

Popolnoma prav so imeli francoski rudarji, ko so v sredo demon-

striroli v mestu Nimes ter vzklikali: «Nič več atomskih bomb temveč denar!» Kot je znano francoski rudarji že dalj časa stavkajo ter zahtevajo povišanje mezd.

Ustaško izzivanje

V Kölnu je prišlo do nove protijugoslovanske provokacije. Neznane je snel in raztrgal jugoslovansko zastavo, izobešeno v središču mesta pred glavno železniško postajo ob mednarodni razstavi «Photokina».

Köln je mesto, v katerem uživa gostoljubje precej ustaških zločincev, ki so delovali in delujejo ne samo v nedavno prepovedanem «Hrvatskem križarskem bratstvu», ampak tudi v drugih organizacijah.

«Kölner Stadtanzeiger» piše v zvezi s to provokacijo, da so jugoslovansko zastavo «temeljito raztrgali», kar pravi o tem, da so imeli provokatorji dovolj časa za to zlikovstvo na najvažnejšem kölnskem trgu. List, ki priobčuje tudi fotografijo raztrgane zastave, pripominja, da so ustaški zločinci pustili poleg zastave letak, v katerem pozivajo k «obračunu z Jugoslavijo».

Slovenskemu kandidatu KPI je treba izvolitev zagotoviti

Slovenci lahko dobimo svojega predstavnika v parlamentu Samo kandidat na listi KPI ima realno možnost, da bo izvoljen

Izvolitev Marije Bernetičeve bo najprepričljivejša
afirmacija prisotnosti in obstoja slovenske manjšinske skupnosti v naši deželi

Od vseh volitev, kar jih je na našem ozemlju bilo po zadnji vojni, so parlamentarne volitve, ki bodo 28. in 29. aprila, ne samo nasploh za državljane, marveč še posebej za nas Slovence najvažnejše. Njihova splošna vrednost in pomen za Trst sta v tem, da bodo volivci topot prvič volili tudi svoje predstavnike v senat, a za nas, pripadnike slovenske narodne manjšine, je njihov posebni pomen ta, da se nam po dolgih letih ponovno nudi prilika, da v enega od obeh domov parlamenta izvolimo slovenskega kandidata.

Nisem mnenja, da je našim ljudem potrebno natančneje pojasnjevati, kaj to, kaj takšna realna možnost, ki se jim ponuja, pomeni. Državni parlament je, kot najvišji predstavniški organ, vsekakor tisto mesto, kjer se postavljajo in rešujejo domala vsi najvažnejši problemi države; problemi, povezani z najrazličnejšimi področji družbenega življenja in dejavnosti, odnosi, pravicami in dolžnostmi državljanov. Z vsjo pravico, potemtakem, lahko mednje uvrstimo tudi vprašanje narodnih manjšin, njihovih pravic ter dolžnosti, njihovega položaja, razvojnih možnosti, skratka vseh tistih elementov, ki naj na osnovi ustavnih določil manjšinam zagotove občutek in zavest državljanske varnosti ter enakopravnosti.

Ne razmetavajmo lastnih energij!

Dolžnosti in naloge slovenskega predstavnika, ki bi bil izvoljen v enega od obeh domov, bi prav tako bile jasne in nedvoumne, kot so očitne njegove možnosti, kaj vse bi na tem mestu za pravice in razvoj slovenske manjšine lahko koristnega storil. In, kaj bi — ker se že kaže določena zaskrbljenost glede tega — bolj preprečevalno ter učinkovito hkrati tudi potrjevalo našo prisotnost, se pravi dejstvo, da obstajamo, da smo tu z vsemi našimi neizpolnjenimi pravicami, potrebami in zahtevami, kot prav takšen glas našega predstavnika, ki bi se čul v italijanskem parlamentu!

Toda, še pred tem je treba slovenskemu kandidatu izvolitev zagotoviti. Volivcem se ob teh volitvah predstavljajo tri kandidatne liste, na katerih nastopajo tudi slovenski, oziroma samo slovenski kandidati. Te liste so: komunistična, socialistična in Slovenska skupna lista. Edina, ki svojemu slovenskemu kandidatu lahko zagotovi po zakonu predpisano število glasov, da bi bil izvoljen, je lista KPI, ostali dve te možnosti nimata, ker sploh ne morata računati na izvolitev kakega svojega kandidata. Njuna prisotnost na teh volitvah je zato izključno stvar politične afirmacije, oziroma strankarskega prestiža.

To — namreč politična afirmacija ali strankarski prestiž — kar je v normalnih okoliščinah povsem razumljiva demokratična pravica vsakogar, ki nastopa na političnem prizorišču, pa predstavlja v našem posebnem primeru element političnega rezultata, katerega posledice bi za nas, pripadnike slovenske manjšine, niti malo ne bile demokratične. Pri tem imamo v mislih razcepljenost slovenskih glasov, ki bo nastopila in kar, seveda, ne bo pripomoglo k izvolitvi slovenskega kandidata. Zakaj, neglede na lastne strankarske interese in neglede na to, da gre za slovenskega kandidata na listi komunistične stranke, bi se v tem trenutku vendarle bilo treba opreti predvsem na določeno trezno politično stališče, da je samo ta slovenski kandidat izvoljiv.

Ali je nastop Slovenske skupne liste zares edini način afirmacije tistega obstoja, oziroma prisotnosti

slovenske manjšinske skupnosti, ki da je v nevarnosti v primeru vključitve slovenskih političnih sil v tako imenovane vsedržavne stranke? Da — v platoničnem smislu, toda v stvarnem političnem pogledu ne zagotavlja ustreznega političnega rezultata. Brez takšnih rezultatov pa vsa politika borbe za našo manjšino pomeni prav toliko kot brezplodno razmetavanje lastnih energij v prid nekega nekoristnega političnega prestiža.

«Novi list» je v svoji zadnji številki zapisal: «Ko se je vodstvo Slovenske skupne liste odločilo za ta korak, se je prav gotovo zavedalo, da je spričo razmer, ki danes vladajo med zamejskimi Slovenci, nemogoče računati, da bi eden izmed njihovih kandidatov na bližnjih volitvah prodril».

Očitno je, da se Slovenska skupna lista, v kolikor sama postavlja takšne prognoze, na teh volitvah predstavlja samo zaradi tega, da bi pomagala reševati slovensko prisotnost, ne da bi pa pri tem imela kakega večjega upanja, da jo bo na takšen način tudi zares rešila. A pri tem se postavlja na neko dolela napačno politično stališče, da sta namreč obstoj in razvoj slovenske narodne manjšine predvsem odvisna od lokalnih manjšinskih in ne vsedržavnih političnih činiteljev, oziroma strank, ki da ne morejo tem vprašanjem posvečati več časa in energij.

Zadnji «N. L.» je to vprašanje takole pojasnil: «Velike vsedržavne stranke se namreč morajo v prvi vrsti boriti s splošnimi, vsedržavnimi problemi in zato ne morejo kljub vsej dobri volji posvečati manjšinskemu vprašanju takšne pozornosti, kot jo lahko posvečajo stranke narodne manjšine, katerih delovanje se razvija skoraj izključno v okviru manjšinskih problemov».

KPI se zaveda obsega in teže slovenskega vprašanja

Zanimanje ter ustrezna akcija od strani političnih strank v zvezi z raznimi problemi, se ravna, razumljivo, po obsegu in teži, ki ju eden ali drugi problem za te stranke ima. Znano je, da so komunistične stranke nacionalnemu, oziroma, kot je naš primer, manjšinskemu vprašanju od nekdaj posvečale največjo pozornost. Z njim v zvezi imajo vse komunistične stranke in torej tudi KPI določene izrecno principieline obveznosti, katere je treba potemtakem najdosledneje, v celoti in v povsem neokrnjeni obliki izpolnjevati ter izpolniti. KPI, zvesta svojih načelom, želi topot omenjene obveznosti izpolniti tudi tako, da v parlament kandidira slovenskega kandidata, ki ima vse realne možnosti, da bo izvoljen. In prav zaradi tega, ker je vsedržavna stranka, ki se obenem na osnovi svojega internacionalističnega revolucionarnega programa natančno zaveda obsega in teže slovenskega manjšinskega vprašanja, prav zaradi tega se lahko boljše od katere koli druge stranke tudi zavzema za naša vprašanja in jih rešuje.

V resnici je slovensko manjšinsko vprašanje — nasprotno temu, kar zatrjuje «N. L.» — morda bolj od katerega koli drugega vsedrža-

vno vprašanje, za katerega se lahko koristno in učinkovito zavzemajo prav vsedržavne stranke, in nikakor ne more biti samo vprašanje krajevnega značaja, ki naj se zanj specializirano zanimajo samo lokalne slovenske politične skupine.

Kolikšno škodo nam je n. pr. prineslo dejstvo, da Londonski sporazum še ni bil ratificiran od italijanskega parlamenta! Ali bi ne bil v tem primeru nadvse koristen nastop neposrednega predstavnika slovenske manjšine, ki bi v parlamentu proti temu dvignil svoj glas in katerega pomen in teža bi bila toliko večja, ker bi prihajal naravnost iz vrst prizadetih? Toliko, da navedeno samo en primer, ki je za nas bistvenega pomena.

S tem, seveda, ne mislimo, da bi se lokalne slovenske politične skupine morale odpovedovati lastnemu političnemu predstavništvu, se odreči atributu narodnosti in ponižati narodno manjšino na stopnjo folklorne skupine. Te, nasprotno — v kolikor jih k temu spodbuja iskren namen — lahko v krajevnem merilu v veliki meri prispevajo pri ustvarjanju tistih potrebnih pogojev, brez katerih bi tudi posegi in akcije v ustreznih najvišjih organih nedvomno ne dali najučinkovitejših rezultatov.

Najprepričljivejša afirmacija prisotnosti in obstoja slovenske manjšinske skupnosti bo nedvomno izvolitev v najvišji državni organ slovenskega poslanca. Zakaj, najbolj neformirana osebnost bo v tem primeru primorana sklepati, da pač nekje smo, če imamo celo v parlamentu svojega predstavnika. Lahko pa ga izvolimo samo na komunistični listi.

d. an.

Predstave Slovenskega gledališča

V nedeljo, 24. t. m. ob 17. uri na KONTOVELU,
v torek, 26. t. m. ob 20.30 v kinodvorani v SKEDNJU
KLABUND
KROG S KREDO
Kitajska pravljica igra v štirih dejanjih.

Pred procesom proti skupini funkcionarjev tržaških Združenih bolnišnic

Preiskava v zvezi z afero v tržaških združenih bolnišnicah gre h koncu. Pristojna oblast je ugotovila, da so bile povere, o katerih se je že dalj časa govorilo, v resnici izvršene. Okrog dvajset oseb, ki so ali so bile zaposlene v upravi bolnišnic je prijavljenih sodišču. Od teh so nekateri že v zaporu, drugi pa so še na svobodi. Obtožbe so zelo težke. Obtoženci bodo morali odgovarjati zaradi poverb, goljufije, korupcije, zlorabe službenega položaja, uničenja uradnih dokumentov itd. itd. Akti, ki so bili izročeni pristojnemu sodišču, obsegajo 53 debelih zvezkov. Predvideva se, da bo sodna razprava, ki

Iz Trsta:

Nove razlastitve zemljišč

Tržaški občinski svet je na svoji zadnji seji med drugim odobril sklep o razlastitvi zemljišč pri Sv. Ani, Sv. Magdaleni in v Rocolu. Na omenjenih zemljiščih bodo razne ustanove zradile stanovanjske hiše. Prvotni predlog je predvideval podobno razlastitev tudi v Bovetu pri Barkovljah. Na zahtevi komunističnih svetovavcev pa je bil ta predlog umaknjen. Sicer so komunisti prav tako nasprotovali razlastitvam na prej omenjenih področjih, česar pa demokristjanska večina v občinskem svetu ni hotela upoštevati. Komunisti so predlagali, naj bi razlastili zazidavne površine zemljišč v središču mesta, zlasti pa na področju starega mesta, ki je tako potrebno sanacije. Toda tudi tega demokristjani niso hoteli vzeti v poštev.

Izredne ugodnosti za potovanje v Jugoslavijo

V dneh od 22. do 24. marca vključno bodo v Planici Mednarodni skandale tekme. Da bi se olajšal prihod tujih državljanov so pristojne oblasti odredile poseben postopek na meji, ki omogoča da bo v Jugoslavijo lahko potoval vsakdo, ki razpolaga z enimi od spodaj navedenih osebnih dokumentov:

1) Potni list (brez vztopnega zuma); 2) osebna izkaznica potrjena za inozemstvo ali 3) obmejna propustnica.

Za lastnike potnih listov ki niso veljavni za Jugoslavijo ali onih, katerih veljavnost je zapadla, za lastnike osebnih izkaznic potrjenih za inozemstvo in lastnike zapadlih obmejnih propustnic, bodo italijanske oblasti izdajale izredne propustnice, ki se bodo lahko dobile pri uradnih Obmejne policije.

Mejo se lahko prestopi na sledečih obmejnih prehodih:

— Čedad — Trbiž — Rateče — Planica — Gorica — Rožna dolina (Rdeča hiša) — Fernetiči — Sežana — železnica.

Vsako bo na mejnem prehodu prejel posebno dovolilnico «Propustnica Planica 1963», na kateri je v san poseben itinerer, ki se ga je držati po prehodu državne meje.

Spričo relativno majhnih parkirnih prostorov je Organizacijski odbor smatral za potrebno opozoriti naj bi v nedeljo 24. marca interesi, ki potujejo z lastnimi avtomobili, bili na parkirnih mestih najkasneje do 8.30 ure.

Zaradi obolenosti našega goriškega dopisnika je v današnji številki morala odpasti kronika iz goriške pokrajine. Bravce prosimo, naj to upoštevajo.

UREDNIŠTVO

Hvale vredna pobuda prosvetnega društva „Opčine“

Kulturni večer posvečen tržaški pesnici Mariji Mijotovi

Predolgo nismo ničesar napisali o prosvetnem društvu „Opčine“. Namreč, kadar mislimo na delovanje tega društva, ne moremo mimo tega, da se ne bi spomnili njegovega društvenega življenja pred nekaj leti. Imamo namreč v mislih igre kot Pesem s ceste ali Goljev Revizor.

Zato s tem večjim zadoščenjem danes poročamo o nadvse uspehi svojevrstni kulturni prireditvi, ki jo je to društvo organiziralo preteklo soboto zvečer.

Stanka Hrovatin je pozdravila prisotne in dejala, da je bilo prosvetno društvo mnenja, da ne bi moglo lepše proslaviti mednarodnega dneva žena kot s kulturnim večerom posvečenem tržaški narečni pesnici Mariji Mijotovi. Nato je priznala, da je v zadnjem času marsikje prosvetno delovanje zamrlo, čeprav Slovenci radi obiskujejo kulturne prireditve in mladina prav rada sodeluje. Vzrokov takega mrtvila je več, toda krivo je tudi premajhno zanimanje tistih ljudi, ki bi s svojo sposobnostjo lahko mnogo doprinesli k širjenju napredne kulture nasploh in lepe slovenske besede. Tako je poudarila Stanka Hrovatinova v svojem uvodnem nagovoru ter ga zaključila rekoč: Kulturno delovanje je tudi jamstvo za naš kulturni razvoj, saj mi nečemo le obstajati, ampak se hočemo tudi razvijati.

O pesnici Mariji Mijotovi, o njeni pesniški zbirki „Souze jn smeh“ je

govoril pisatelj prof. Boris Pahor. Sledile so narečne recitacije.

Na kulturni večer sta bili povabljeni tudi Svetoivančanki Alenka Kravos in Neda Mijot, ki sta običajno podali tudi dve še neobjavljeni narečni pesmi Mijotove. Tudi openska mladina se je prav lepo postavila. Na odru so se zvrstili: Pavla Kramer, Dana Sosič, Sonja Baiss, Vilma Malalan, Vinko Taučer in Torči Sosič. Prav pristrčnega odobravanja so bili deležni trije najmlajši: Sonja Terčon, Dario Štor in Mimi Kapelj.

K pestrosti sporeda je prispeval pevski zbor J. Gallus, ki je pod vodstvom U. Vrabca odpel tri Mijotine pesmi v dirigentovi prireditvi in Lipovčevo Pozdrav Mariji Mijotovi.

V drugem delu kulturnega večera je sopranistka Ljuba Košuta presenetila prisotne z lepim solospemom. Nato je spet zapel pevski zbor ob spremljavi prof. Ambrozeta. Poslušavci so se navdušili nad solo petjem Neve Cokove, Anice Ščuke in še posebno nad lepim glasom Openca Marjana Dolenca.

V zvezi s kulturnim večerom je bila v Prosvetnem domu tudi razstava slovenske knjige. Razstavljene so bile tudi tri slike motivov iz svetoivanskega življenja — delo Tončke Kolaričeve, ki je tudi ilustrirala Mijotino zbirko „Souze jn smeh“.

Prirediteljem in vsem izvajalcem gre vse naše priznanje.

Član prosvetnega društva

Dvorana Prosvetnega doma je bila polna hvaležnega občinstva

jemlje, in da nam jo vrača čisto preprosto, ker se kljub vsem drugačnim videzom na srečo v neježjih trenutkih dogaja, da nam na spomlad požene zelene popke drevo, ki smo bili o njem prepričani, da ne srka več živih sokov iz rodni tal.

Pravkar sem omenil naše ljudi, ljudi in kraj, v katerem so se zakoreninili kakor borovci, ki pošljejo mrežo korenin na obleganje podzemeljskih skal. O kraju govorim, ki je naš srčni kraj in ki smo ga začeli ljubiti že v prvem tisočletju našega štetja, takrat, ko so naši kmetiči zbirali sol tam, kjer se zdaj šopirijo palače Borznega trga in trga ob Rusem mostu. Te narečne pesmi pa, ki jih danes prebiramo kot ponosni in morebiti tudi naduti ljudje atomskega veka, te pesmi, pravim, nam prinašajo podobe prav tistega starega, v daljavo pomaknjene bivališča, ki nam je toliko dražje kolikor lažje navežemo nanj bogastvo svoje domišljije, da, ker že premalo poznamo to zanimivo, pisano pokrajino, kakršna je bila v davni. Da, ta naš kraj iz preteklosti, pravim, je ujet v te narečne pesmi, ta kraj, ki se je iz preteklosti rešil v sedanost s svojimi ljudmi, z ljudmi, ki so trdoživili in obenem tihi, mirni in hkrati uporniki proti uničenju, kar spet pomeni samo zvestobo v sebi.

In tako smo prišli do naslednje misli, ki se mi povezuje z lepoto tržaške slovenske narečne pesmi. Pravkar sem omenil zvestobo, in o tej zvestobi bi bil lahko pogovor zelo dolg; tako dolg kakor je pomaknjen daleč nazaj začetek slovenskega boja za obstanek. In glede tega bi lahko v trenutku ošabne ekstaze celo lahko vzkliknili: „Če že moremo izginiti, zdaj vsaj lahko izginemo z zavestjo, da ne bi nihče in nikjer vzdržal toliko stoletij!“ Da, a nobeden od nas ne misli zdaj na izginitev, ker mi pravkar govorimo ravno o zvestobi, tisti skromnosti, ki je tuj blesk ne omami, ki rajši prisluhne milini materine govorice, jo varuje skozi viharje in neurja, ne pusti kljub udarcem, pljuncem in strelom, da bi jo sovražnik izruval iz srca. Da, ker divja burja lahko iztrga iz ust prepovedano besedo, usta lahko zavoljo strahu in sramu celo oneme, vendar se takrat tepe na ljubezen zgosti v biser, ki ga človek na skrivaj neguje v prsih za boljše, bolj človeške dni.

In ker danes govorimo o pristnih narečnih pesmih v okviru praznovanja dneva, posvečenega ženi, potem mislim, da je prav, če še drugače povežemo pomembnost teh pesmi s tem marčnim praznikom.

Nekje sem zapisal, a rad bi jo tukaj spet ponovil, ugotovitev, da je pravzaprav predvsem od žene odvisno oblikovanje novega rodu, vsaj v takšni družbeni ureditvi, v kakršni živimo. Zakaj žena je tista, ki je najdlje skupaj z majhnim bitjem ali z majhnimi bitji, ki mu je ali ki jim je dala življenje; žena je po svoji naravi poklicana, da neguje, ščiti, pomaga na noge še nesposob-

nemu, nedoraslemu človeku, „draubcenu muošku“, kakor bi rekla Mijotova. To, kar pravim, ni nič novega, kar pa mi je glede tega pri srcu, je misel, da je prav od žene v veliki meri odvisno nadaljevanje tiste zvestobe, o kateri je bilo govora prej. Ona jo je skozi vekove prenašala iz roda v rod čeprav, v večini primerov, nezavedno, tako kakor je presajala iz sebe vanj besedo, ki jo je jemala iz srca in jo oddajala v srce. In to je trajalo dolgo. Dosti predolgo. Predolgo po Trubarju. Predolgo po Prešernu in kljub Prešernu. Predolgo tukaj pri nas kljub Kosovelu in Grudnu, in nazadnje tudi kljub krvi in juha-kom. In žal moramo ugotoviti, da dandanašnji, ko ni strelav v hrbet, ko nam ravno narobe čisto nepričakovano vzklije v živih domačih pesmih, da nam danes marsikje usiha tudi tisto prehajanje domačih zvokov od matere k sinu.

Pesnica Marija Mijot

In še ena misel mi je ostala za zaključek te povezave na pesem o rodnem mestu. Ko sem pretekle počitnice v Amsterdamu stopil v hišo na Prinsengrachtu, da se poklonim spominu drobne deklice Ane Frankove, sem se, potem ko sem obhodel sobe, ki jih ves svet pozna, ustavil pred zbirko prevodov Aninega dnevnika. Da, a zamislil sem se predvsem pred slovenskim prevodom, ki je bil uvrščen med druge, za tisto dolgo šipo, in imel sem nenadoma občutek velike krivice. Prav, sem si mislil, Ana je šla skozi veliko preizkušnjo a prav tako so sla skozi težke in še težje preizkušnje dekleta naroda, ki je zaradi svoje majhnosti zmeraj bil na tem da ga uničijo kakor majhni judovski narod. Pa vzemimo samo Sonjo, ki ji je mladost uničil ogenj krematorija v Rižarni. Pa vzemimo Perellovo Zoro, v katere lepoto smo bili vsi zagledani in ki se je morala že kot gimnazijka spoznati z notranjostjo policijskega poslopja dosti pred Ano, ki pa je morala žrtvovati svoj mladi ponos prav tam kakor Ana, na istih belsenških tleh.

Zakaj, sem se spraševal, zakaj takšna mlačnost v nas, da se tako poredkoma spomnimo svojih sester, kaj še, da bi jih prikazali drugim in svetu?

Iz govora pisatelja Borisa Pahorja

Iz govora, ki ga je imel pisatelj Boris Pahor povzemamo naslednje:

Moje kratke uvodne besede k temu večeru pravzaprav niso prikaz pesniške zbirke Marije Mijotove,

Pisatelj Boris Pahor

pač pa bi rade bile niz nekaterih misli, ki se človeku porodijo ob takšni zbirki, niz nekaterih občutkov, asociacij in vtisov. Takšen sem si namreč zamislil nocojšnji prikaz, ko so me povabili na ta večer in vesel sem bil tega vabila prav zaradi tega, ker se mi je ponujala prilika, da vam lahko dam nekaj svojih vtisov v razmišljanje.

Da knjižica „Souze jn smeh“ vse-

buje pesmi, ki ne samo da so napisane v narečju, ampak se v njih svetijo tudi iskre lepote, ni treba posebej poudarjati. Že ob prvih objavah v časopisju je človek zaslutil, da gre za pesniški temperament. Rad pa bi se nocoj ustavil prav pri vrednosti narečnosti Mijotovih pesmi, in skoraj bi rekel, da bi jih bil manj vesel, če bi se bile prikazale brez te svoje domače oblike. In pri tem naj seve hitro povem, da mislim tudi na nadvse prisrčen sprejem, ki smo ga zmeraj pripravljali dati preprosti, zvočni vsakdanji ljudski govorici, podčrtal pa bi rad predvsem in nadvse pomen, ki ga ima za naš tukajšnji življ zavest pojava in resničnosti takšne pristno domače pesmi. Saj je res, zbiralec tako imenovanega narodnega blaga že zdavnaj postavil pred vse kratkovidne oči cel kup tega našega dokaznega materiala. A zdaj ne gre za dokaze ampak za naše spoznanje, da je tisti sloj, ki predstavlja precejšen humus tržaškega mesta, tako svest sam sebe, da je tudi v besedi ustvarjal. Rekel sem „tudi v besedi“, ker je ta preprosti sloj svojo občutljivo snovno ustvarjalnost zadosti dokazal s tem, da se je skozi stoletja ruval s kamenjem, se tepel z burjo in se upiral in se upira suši, ki je dajala in daje lisičjo harvo njegovim skupim ogradam in pašnom. Da, in rad bi poudaril, da pomen te duševne moči ni majhen, še več, da nam prav vznik te skrivne moči danes vrača vero, ki nam jo sto drugih trpkih resnic druge

Kultura

KULTURNO ŽIVLJENJE na Tržaškem se je v zadnjem času razveseljivo razgibalo. Pri tem mislimo na ljudsko kulturno delovanje. Pred kratkim je bilo več takih prireditev, ki zaslužijo, da bi o njih podrobneje in obširneje poročali, kar pa nam, žal, omejene možnosti ne dopuščajo.

Mladina s Proseka-Kontovela je pred kratkim igrala „Prisego opolnoči“. Proseško prosvetno društvo je organiziralo tudi prireditve, na kateri je govoril pisatelj France Bevk. Gojenci tržaškega Dijaškega doma so uprizorili igro z naslovom „Jezusovi apostoli“ tudi v Križu, na Kontovelu in na Opčinah. Se prej je mladina iz Boršta pripravila svojo prireditev v domači vasi. Tržaški Slovenski klub prireja vsak teden razne prireditve, odnosno predavanja. Med drugim je ta Klub organiziral tudi večer v počastitev 60-letnice rojstva pisatelja Vladimirja Bartola, ki živi v Ljubljani. Na prireditvi so povabili tudi jubilanta, toda ta ni mogel priti v svoj Trst, ker mu oblasti niso dale vstopnega vizuma. Kot vidimo, se tudi v „demokraciji“ nekomu lahko prepoveduje stopiti na rodna tla!

Vse te prireditve kažejo, da smo včasih preveč črnogledi, ko mislimo, da današnja, moderna, doba ni več primerna za tako vrsto kulturnega življenja. Te prireditve potrjujejo, da tudi sodobna mladina čuti potrebo po kulturnem življenju in da rada naredi kar zmore, seveda, če je pri tem deležna podpore starejših, bolj izkušenih in bolj pripravljenih ljudi. Ni torej res, da je danes televizija vse in da zaradi lambret in vesp ni mogoče več prirediti prosvetnih prireditev. Zato pa bi morali ti dokazi — in omenili smo samo nekatere — služiti kot vzpodbuda za bodočnost!

CRNOGORSKI republiški Svet za kulturo in prosveto je sklenil ustanoviti „Njegovo nagrado“ za književnost. To nagrado bodo podeljevali vsako tretje leto. Prva nagrada bo podeljena septembra letos in bo spadala v okvir proslav ob stoletnici smrti velikega črnogorskega pesnika Njegoša. Nagrada bo znašala milijon dinarjev.

V SOVJETSKI ZVEZI se veča zanimanja za literarno periodiko. To potrjuje med drugim tudi „Literaturna gazeta“ ko piše, da se bo naglada literarnega časopisa „Neva“ letos povečala od 50.000 na 180.000 izvodov, časopis „Mežunarodna literatura“ pa na 140.000 izvodov. Poleg teh dveh časopisov naj omenimo še revijo „Novi mir“, ki je dvignila svojo naklado na 103 tisoč izvodov in glasilo „Moskva“, ki izhaja v več kot 160 tisoč izvodih.

TONY DALLARA, ki nedvomno spada med najbolj priljubljene današnje italijanske popevkarje, bo pel tudi v srbohrvaščini. Pred kratkim je podpisal sporazum z neko zagrebško gramofonsko tvrdko, ki bo posnela vrsto njegovih pesmi. Za njegove nastope v Jugoslaviji vlada zelo veliko zanimanje.

Glas za KPI je glas za mir, demokracijo in gospodarski razvoj dežele

Govor tov. Marije Bernetičeve

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kot se ob vsakem političnem dogodku in ob vsaki priložnosti komunisti resno zavzamejo za uveljavitev pravic Slovencev, tako bo tudi na teh volitvah KPI kot vsedrjavna stranka, ki se ukvarja z vsemi vprašanji italijanske družbe, posvetila vso svojo pozornost slovenski narodni manjšini. Komunistična partija je danes edina stranka na Tržaškem, ki nudi možnost, da bo na prihodnjih volitvah predstavnik slovenske manjšine izvoljen v parlament Italijanske republike. KPI se resno obvezuje, da bo izpolnila to svojo obveznost, ker je edina sposobna, da ob podpori glasov velike večine volivcev uresniči upravičeno željo slovenskega prebivalstva, da bi po dolgih letih končno le dobilo svojega predstavnika v najvišjem republiškem organu.

Kljub temu pa se moramo Slovenci zavedati, da ni lahko doseči ta cilj, ker sta nacionalizem in šovinizem še vedno zelo močno za-

koreninjena. Zato je treba pričakovati, da bodo šovinistični nacionalistični krogi tudi v tej volivni bitki uporabili vsa sredstva, da bi preprečili Slovence, da bi s svojim predstavnikom v parlamentu bolj uspešno vodili borbo za svoje narodnostne pravice.

Pri tem pa moram poudariti, da v Italiji ni druge stranke, ki bi si upala prevzeti takšno nalogo in sprejeti brezkompromisno borbo v korist vse slovenske skupnosti, ki živi v Italiji.

Kot je bil pred 29 leti izvoljen na listi KPI naš rojak Jože Srebrnič, tako tudi danes KPI nudi Slovincem možnost, da si z izvolitvijo svojega predstavnika v parlament zagotovijo pogoje za bolj uspešno borbo za uveljavitev naših narodnostnih pravic. Prepričana sem, tako je poudarila govornica, da se slovensko prebivalstvo ne bo odreklo tej edini priložnosti, ki se mu tokrat nudi in da bo s svojimi glasovi, ob bratski podpori italijanskih naprednih volivcev, izvolilo na komunistični listi svojega poslanca. Zaradi tega sem mnenja, da je škodljivo za slovensko manjšino vztrajati na

stališču, da se ne sme slovenskih glasov mešati z italijanskimi glasovi, češ da mora slovenska manjšina samostojno nastopiti, če se hoče ohraniti in uveljavljati svoje pravice.

Kar mi sedaj hočemo in želimo je to, da bi bil tokrat izvoljen v parlament predstavnik slovenske narodnosti, kjer bo lahko odločno zagovarjal pravice Slovencev.

Izvolitev Slovencev v parlament naj bo prvi korak na poti, da si slovenska manjšina utre pot za končno dosego svojih narodnostnih gospodarskih, socialnih in kulturnih pravic. S tem svojim stališčem KPI še enkrat dokazuje, da je edina stranka v deželi, ki se brez obotavljanja postavlja nad svoje strankarske koristi z edinim namenom, da združi vse napredne sile v borbi proti silam, ki odrekajo Slovincem enakopravnost.

Komunistična partija je vedno branila pravice slovenske narodne skupnosti, ker je menila in ker je tudi njeno načelo, da je obramba narodne manjšine prav tako važna, kot obramba delovnega ljudstva, miru in demokracije.

Tov. Bernetič je svoj govor takole zaključila:

Slovenski volivci, ne zavračajte možnosti, ki vam jih nudi Komunistična partija in dobro premislite komu boste oddali svoj glas!

Iz govora poslanca Vidalija

Poslanec Vidalij je v svojem govoru obširno obravnaval politiko demokristjanskih vlad, ki so si sledile v zadnjih letih, o njihovi protiljudski politiki, ki je hotela zadušiti vsako demokratično in ljudsko dejavnost, kar je prišlo najbolj do izraza, ko je prišel na vladno Tambroni, ki je hotel s silo razbiti enotnost sil odporne gibanja, je preganjal partizanske, delavske in kmečke organizacije. Med njegovo vladno je prišlo do streljanja na delavce in kmete, ki so pogumno demonstrirali proti vladni politiki.

Komunistična partija, tako je nadaljeval govornik, se danes predstavlja volivcem s svojim pozitivnim obračunom in s svojim volivnim programom, s katerim se obvezuje, da se bo tudi v novem parlamentu kot doslej najbolj odločno borila za demokracijo, za spoštovanje ustave, za delavce in kmete.

Ko je poslanec Vidalij govoril o vladi levega centra je poudaril, da KD izrablja levi center za razbijanje ljudskih sil in za izolacijo KPI. To KD dela zato, da bi si tudi za naprej zagotovila politično nadoblast v Italiji. V nadaljevanju svojega govora pa je ostro kritiziral tiste, ki hočejo tudi sedaj pred volitvami dokazovati »gospodarski čudež«. Poudaril je, da Tržačani dobro vedo kaj je prinesel ta »čudež«.

V nadaljevanju svojega govora je posl. Vidalij dejal, da bodo tržaški komunisti na letošnjih volitvah prav gotovo izvolili dva predstavnika v rimski parlament in da bo eden od teh Slovencev.

DEŽELA FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA SE MORA UVELJAVITI ŽE V TEKU LETA 1963!

To bomo dosegli z izvolitvijo prvega deželne sveta. Tako bo avtonomna dežela postala stvarna demokratična pridobitev, učinkovito sredstvo za razvoj avtonomije, gospodarskega in socialnega razvoja.

ZA OBRAMBO NARODNOSTNIH PRAVIC SLOVENCEV je potrebno, da se v celoti uveljavijo tudi določila Londonskega sporazuma o enakosti civilnih in političnih pravic Slovencev pri izvrševanju poklicev, z rabo slovenskega jezika ter z dejansko uveljavitvijo vseh določil zakona o slovenski šoli.

ZA GOSPODARSKI RAZVOJ TRSTA — GLAVNEGA MESTA DEŽELE,

komunisti zahtevamo:

1. ustanovitev proste cone;
2. povečanje pristaniških naprav, ukrepe za razvoj prometa, spremembo tistih določil pogodbe o Skupnem evropskem tržišču, ki prizadevajo Trst;
3. ustanovitev tržaške pristaniške ustanove, ki je predvidena v deželnem statutu in ki bo zagotovila demokratično upravljanje emporialnega pristanišča;
4. okrepitev ladjedelnic in celotnega industrijskega področja IRI, v okviru nove pomorske politike, ki naj zavrne obveznosti Skupnega evropskega tržišča o postopnem zmanjševanju ladjedelništva in tržaškega pristanišča ter naj, nasprotno, pospeši okrepitev trgovinske mornarice ter železniških in pomorskih zvez;
5. podaljšanje metanovoda do Trsta in dobavljanje električne energije po nižjih cenah, kar bo še posebej koristilo razvoju industrije, obrtništva in kmetijstva;
6. ustrezne ukrepe za razvoj industrije, male trgovine in obrtništva ter zmanjšanje davčnih bremen;
7. okrepitev kmetijstva, odpravo monopola »Federconsorzi«, odpravo najrazličnejših špekulacij in preprečitev naraščanje draginje;
8. načrt za gradnje ljudskih stanovanjskih hiš;
9. razvoj turizma;
10. pravično ureditev položaja bivših nameščencev ZVU;

ZA IZBOLJŠANJE ŽIVLJENJSKE RAVNI DELOVNIH LJUDI IN SVOBODO NA DELOVNIH MESTIH ZAHTEVAMO:

— tako politiko, ki bo zagotovila stalno zaposlitev in napredovanje kvalifikacij delavcev brez sleherne diskriminacije; ustrezne ukrepe za zajamčenje spoštovanja osebne in kolektivne svobode delovnih ljudi, najširšo avtonomijo sindikalnih organizacij ter uvedbo 40-urnega tedenskega delovnega časa.

ZA ZNIŽANJE ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV PA ZAHTEVAMO:

— sprejem ukrepov, ki bodo preprečili špekulacije in zagotovili razvoj zadružniškega sektorja, poddržavljanje monopolov cementa, sladkorja in farmacevtske industrije; davčno preosnovo z ukinitvijo neposrednega davka na predmete široke potrošnje

ZA ZAGOTOVITEV DOSTOJNEGA JAVNEGA SKRBSTVA VSEM DRŽAVLJANOM

— zahtevamo izvedbo državnega sistema socialnega varstva, ki naj zagotovi vsem državljanom brezplačno zdravniško oskrbo in priznanje pravic do socialne zaščite tudi tistim državljanom, ki so v letih 1915-1918 služili v bivši avstro-ogrski armadi.

ŽENA MORA POSTATI DEJANSKO POPOLNOMA ENAKOPRAVNA

Zato naj se v celoti uresniči tudi načelo o enakem plačilu za enako delo.

ZA BODOČNOST MLADINE

pa naj se uvede temeljita prenovitev javne vzgoje, zagotovi naj se zaposlitev mladih delavcev in razširijo naj se mladinske športne in rekreativne ustanove.

ZA URESNIČITEV VSEH TEH ZAHTEV JE POTREBNO, DA SE NA VOLITVAH MOČNO UVELJAVI K.P.I.: DA SE PORAZIJO KONSERVATIVNE SILE, KI NASPROTUJEJO RAZVOJU IN NAPREDKU CELOTNE DRUŽBE!

SAMO POLITIKA MIRU LAHKO ZAGOTOVI NAGEL GOSPODARSKI IN SOCIALNI RAZVOJ DEŽELE.

Zemljepisni položaj dežele Furlanije-Juljske krajine in Trsta je zaradi atlantske politike postal negativni faktor; miroljubna politika pa bi spremenila deželo in Trst v središče velikega prometa, od katerega bi imelo tukajšnje gospodarstvo zelo velike koristi.

Po krivdi zunanje politike, ki so je vodile prejšnje demokristjanske centristične vlade in jo še vodi vlada levega centra; to se pravi: po krivdi politike, ki je bila in je še vključena v voz imperializma, ja naša dežela utrpela veliko škodo. Ta politika je pospešila gospodarsko nazadovanje dežele, je to deželo spremenila v vojaško področje. Po krivdi te politike se je zakasnila tudi gradnja avtoceste Trst-Benetke, se ni pričela gradnja avtoceste Videm-Trbiž, ne dvojnega železniškega tira na progi Videm-Ponteba in ne gradnja avtoceste Palmanova-Gorica-Ljubljana. Po krivdi te politike je tržaško pristanišče neizkoriščeno in se ne more razviti promet z evropskimi socialističnimi državami, ne z LR Kitajsko in ne z državami, ki so si pred kratkim priborile svobodo in neodvisnost. Trst je potisnjen na deveto mesto v lestvici italijanskih pristanišč.

KPI zahteva politiko nevtralnosti, nevezanosti Italije na vojaške bloke. Taka politika bi pospešila:

- ustvaritev neatomskega področja v Evropi, v katerem naj bi bila tudi Italija ter podpis nenapadalne pogodbe med silami, ki pripadajo Atlantskemu paktu in silami Varšavske pogodbe;
- odstranitev vseh vrst raketnih in atomskih oporišč z italijanskega ozemlja in likvidacijo vojnih naprav v naših deželi;
- normalizacijo odnosov z LR Kitajsko in z Nemško demokratično republiko;
- poživitev prometa v tržaškem pristanišču, od česar bi vsa dežela imela velike koristi.

URESNIČITEV TEH CILJEV JE ODVISNA TUDI OD REZULTATOV BLIŽNJIH PARLAMENTARNIH VOLITEV. ZATO MORAMO PORAZITI OLTRANCISTIČNE SKUPINE V OKVIRU KRŠČANSKE DEMOKRACIJE IN IZVEN NJE TER OKREPITI SILE KPI!